

STORTINGET

Representantforslag 247 S

(2025–2026)

fra stortingsrepresentantene Geir Inge Lien, Bent-Joacim Bentzen og Ole Herman Sveian

Dokument 8: 247 S (2025–2026)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Inge Lien, Bent-Joacim Bentzen og Ole Herman Sveian om å kompensere fylkeskommunene for utgifter som følge av statlige krav om nullutslippsteknologi

Til Stortinget

Bakgrunn

Den fylkeskommunale kollektivtrafikken står i dag i en økonomisk situasjon som er blitt mer krevende år for år. Kostnadene ved både drift og nye anbud øker markant innen buss, ferje og hurtigbåt. Samtidig pålegges fylkeskommunene stadig strengere statlige klima- og nullutslippskrav som krever store investeringer og gir betydelige merkostnader, uten at kompensasjonen fra staten står i forhold til forpliktelsene som innføres. Resultatet er en utvikling der fylkeskommunene i økende grad må finansiere nasjonale klimaambisjoner innenfor sine egne rammer. Dette presser fram kutt i rutetilbudet, svakere mobilitetstilbud i distriktene og økt risiko for uønsket sentralisering.

Overgangen til elektriske busser har gitt betydelig høyere investeringskostnader enn det fylkeskommunene tidligere har håndtert. Anskaffelser, anbudsprosesser, ladeinfrastruktur og tilrettelegging krever store beløp som overstiger det som kan håndteres innenfor ordinære budsjettammer. Kostnadsveksten i kollektivtransporten er høyere enn den generelle prisveksten, og fylkene bærer i dag en vesentlig del av merkostnaden ved statlige krav om nullutslipp. Dette svekker mulighe-

ten til å opprettholde et bredt og stabilt rutetilbud. Flere fylker opplever at overgangen til elektriske kjøretøy i praksis tvinger frem nedskaleringer av eksisterende tjenester, til tross for stor etterspørsel etter gode, pålitelige kollektivløsninger i hele landet. Investeringer som er gjennomført av fylker som har gått foran i omstilling, blir heller ikke kompensert i ettertid. Dette innebærer at tidlig innsats straffes økonomisk, og at fylkeskommuner som har tatt nasjonale klimaambisjoner på alvor, sitter igjen med regningen uten å få del i de kompensasjonsordningene som senere er etablert.

Situasjonen er tilsvarende utfordrende for ferjer og hurtigbåter. Prisveksten på drift av sambandene har over tid ligget langt over den generelle kostnadsveksten i samfunnet. I tillegg kommer de svært høye investeringskostnadene ved overgang til nullutslippsfartøy, som ofte krever nybygg, batteriløsninger, landstrømanlegg og betydelige tekniske tilpasninger. De kompensasjonsordningene som er etablert fra staten, dekker kun en liten del av de faktiske merkostnadene og favner ikke investeringer som er gjort i forkant. Fylker som har vært i front med å ta i bruk nullutslippsteknologi, står derfor igjen med store udekkede utgifter. Dette bidrar til at driften av ferje- og hurtigbåttilbudet i mange fylker blir mer sårbar. I noen tilfeller brukes materiell som er utdatert eller underdimensjonert, rett og slett fordi midlene til investeringer ikke strekker til. Når statlige krav om nullutslipp pålegges uten at de reelle kostnadene dekkes, svekkes muligheten til å sikre et godt og stabilt tilbud for både innbyggere og næringsliv langs kysten. Situasjonen påvirker også fylkenes evne til å opprettholde prinsippet om at ferjer er en del av veinettet, der mobilitet og tilgjengelighet skal være likeverdig uavhengig av bosted.

Den økonomiske situasjonen i både buss- og ferjesektoren viser at statlige krav om nullutslipp har etablert et gap mellom ambisjoner og finansiering. Fylkeskommunene påføres betydelige merkostnader som de ikke har forutsetninger for å håndtere innenfor dagens rammer. Når staten stiller krav som i praksis binder fylkeskommunale budsjetter, må staten også sikre en finansiering som gjør kravene gjennomførbare, uten at det går på bekostning av rutetilbud, bosetting og næringsliv.

Skal nasjonale klima- og utslippsmål nås gjennom regionale transportløsninger, må staten ta et tydeligere ansvar for å finansiere konsekvensene av egne vedtak. Det innebærer både full kostnadsdekning for framtidige krav og tilbakevirkende kompensasjon for fylkeskommuner som allerede har gjennomført omstillingen. Bare slik kan man sikre at klimaomstillingen ikke svekker

mobiliteten i hele landet, og sikre at fylkeskommunene fortsatt kan ivareta sitt ansvar som regionale utviklingsaktører med reelt handlingsrom.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen sikre at fylkeskommunene kompenseres fullt ut for kostnader som følge av statlige krav til omstilling av fartøy og kjøretøy til nullutslipp. Fylkeskommuner som har gjennomført omstillingen, skal også kompenseres med tilbakevirkende kraft for dette.

26. mars 2026

Geir Inge Lien

Bent-Joacim Bentzen

Ole Herman Sveian